

NAŠA MISEL.

LETO I.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

ŠT. 2

IZHAJA ŠTIRINAJSTEDNEVNO.

CELOLETNA NAKOČNINA ZNAŠA 18 DIN

Ljubljana, 14. dec. 1935.

V mnogih manifestih svoje misli je jugoslovenska nacionalna mladina že izpovedala svoje osnovne poglede na novo družbo. V njih je mnogo treznega in ne zanešenjaškega aktivizma, ki izraža zavest polne odgovornosti in volje, s pozitivnim delom prispevati k rešitvi velikih socialnih in gospodarskih vprašanj, ki danes tlačijo duhove.

Mi vsi smo danes priče velikega procesa, doživljamo in posegamo v novo fazo večnega napetostnega razmerja med individuom in kolektivom. Prevaganje teh dveh ekstremov, ki drug drugega nikdar nista mogla povsem izločiti, lahko zasledujemo skozi celo zgodovino socialne filozofije.

Vse dosedanje teorije in napor, ki so šli za tem, da enostransko rešijo ta problem z enostavno negacijo enega izmed obeh elementov, poedince ali družbe, danes več ne vzdrže realnosti.

Liberalistično miselnost, katere skrajnost je duhovni in gospodarski anarhizem, zavračamo. Ne verujemo — to nam potrjuje ravno naš čas — v avtomatično končno harmonijo prvotnih slepih in neurejenih sil, niti nam more biti poedinec, kot nujno socialno bitje in s tem v svojih svoboščinah omejeno, edino izhodišče in merilo za presojanje upravičenosti vsega ostalega.

Prav tako nam je oddaljen nazor, ki izhajajoč iz druge skrajnosti stremi — po formuli bitnost opredeljuje misel — z reorganizacijo gospodarskih življenjskih osnov, za izoblikovanjem mehaničnega enotnega tipa človeka, ter s popolno negacijo individua in idealizma ustvariti miselno enotno in socialno gospodarsko enako brezrazredno družbo.

Tema nazoroma zoperstavljamo idejo nacionalnega solidarizma. Nasprotno kozmopolitizmu in internacionalizmu delmo človeštvo vertikalno v narode, ki so po Herderju ali Masaryku njegovi prirodni organi. Človeštvo, ki ni »nekaj nadnarodnega«, nego organizacija poedinih narodov, služimo najbolje posredno potom njih. Te v vsakem oziru v sebi zaskrožene edinice, so najrealnejša osnova kulturne, socialne in gospodarske tvornosti ter moralne ureditve človeštva.

Notranja diferenciacija teh edinic je nujna posledica različnih potreb in s tem tudi opravil. Ta najvišja družabna skupnost, v kateri se še neposredno življamo, gledana kot družabni organizem, brezpogojno zahteva solidarnost, ki jo ukazuje skupni interes. Ta skupni vrhovni interes, ki je pretežnejši od interesa podrejenih sestavnih delov, daje avtoritaren okvir egoistični profesionalni in poedincevi svobodi, popolen razmah pa njihovi nacionalno altruistični duhovni in materialni tvornosti.

Vrhovna naloga nacionalne države ali pravno organiziranega naroda je — vključiti vse tvorne socialne činitelje v službo zavestno ugotovljenim skupnim interesom in uresničiti pravično njihovo participacijo na dobrinah. Predmet njene posebne pozornosti pa je družina kot vir življenja in skupno z državo kot najmočnejši vzgojni faktor.

Obveznost služiti interesom skupnosti, ki je dolžna vsakomur zagotoviti častno delo in mu po njegovih dejanskih sposobnostih odmeriti dolžnosti, odgovornost in pravice, daje osnovo nacionalni družbeni etiki. Ona ustvarja nov pojem demokracije, ki temelji na močni nacionalni skupnostni zavesti. Ona poedince ne vtaplja niti ubija duha, pač pa je izraz socialnega čuta.

PRED ENIM LETOM...

Pred enim letom, 17. decembra, na dan Njegovega rojstva, se je jugoslovenska nacionalna akademska omladina na najveličastnejši način poklonila spomenu svojega velikega voditelja. Tisoči omladincev iz cele naše zemlje, so takrat poromali k nacionalnemu središču na Oplenac, da so si v težki nesreči, ki je zadela naš narod, nabrali novih prepotrebni moralnih moči. Globoka povezanost zbranih je pričala o nezlomljivi uedinjujoči sili kraja, ki danes simbolizira naše najvišje in najlepše nacionalne ideale. Temu je dala nacionalna mladina izraz v programsko konkretni »oplenski resoluciji«, ki daje osnovo vsemu njenemu stremljenju.

Zvečer istega dne se je vršil v Beogradu pred Kneževim spomenikom veličasten omladinski zbor. Pobožnost, v katero vsakogar poglubi Oplenac, se je tu sprostila in pretvorila v zahtevo po absolutnem spoštovanju nacionalne in državne koncepcije kralja mučenika in v najodločnejši odpor proti blaznim naklepom sovražnih sosedov.

Teh dveh edinstvenih dogodkov v naši omladinski preteklosti, ki ju dopolnjuje ljubljanski nacionalni kongres, ne bo mogel prezreti nihče, kdor bo hotel duhovno in moralno vrednotiti mladino, ki je neposredno doživela 9. oktober. Ona nosi v sebi spomin nanj, on jo je še tesnejše združil, on bo zastupil močno sled v njenem življenjskem delu.

Danes, leto kasneje, se ponovno poglabljamo v oplensko pobožnost in obnavljamo zahteve in odpor izpred Kneževega spomenika.

K občnemu zboru „Akcije“

V soboto 14. t. m. bo zborovala »Akademska akcija za izpopolnitev vseučilišča«. Doslej so potekale te skupščine v znamenju »akademskega parlamenta« ali »proračunskih debat«, čeprav bi morala v interesu stvari izostati vsa kršna politična primes. Tembolj je bilo to neumestno, ker nobene struje ne poznamo — razen v zadevi Vincencijeve menze, ki bi se v načelu protivila programu »Akcije«. Prav tako bi morali nositi vsi manifesti te institucije značaj načelne solidarnosti vseh skupin. Tako pa se je čisto zgodilo, da se določena skupina ni mogla priključiti zahtevam radi njihovih argumenta-

Omladina in gospodarstvo

Dnevno čujemo proti omladini naperjene očitke, češ da nima smisla za stvarnost, da skuša reševati celoten kompleks življenjskih vprašanj, ne da bi poznala njegove poedine sestavne dele. Naš list je sklenil že v svoji prvi številki, da ne bo hodil po taki poti. Ni pa njegova krivda, če tega že v prvi številki ni mogel pokazati tako, kot bi rad in lahko napravil.

V kolikor so omladini pri njenem javnem delu potrebne neke glavne smernice, osnovni načrt, jih bomo redno obravnavali in izpopolnjevali. A pri tem ne bomo pozabili, da stavba še ni postavljena s samim načrtom. Potrebno je mnogo raznih specialnih del, ki, izvršena najprej vsako zase, sestavljena tvorijo celoto, katero smo hoteli zgraditi.

Gospodarstvo, materialna osnova vsake kulture in civilizacije, je brez dvoma najvažnejši, a obenem najbolj zamotan del človeške dejavnosti. Omladina, katera hoče resno izvrševati svojo nalogo, ne more mimo tega ob vsaki priliki vedno nove probleme ji postavljajočega vprašanja.

Nemogoče je razumeti tako kompliciran mehanizem kot je gospodarski, ako ne poznamo njegovih poedinih delov, njihove važnosti za celoten sistem in nalog, ki jih morajo v njem opravljati. Potem šele jasno vidimo, kako je nujno potrebno da se vsako na vidz še tako nevažno gospodarsko delo izvršuje na način, odgovarajoč splošnim interesom. Od pravilnega delovanja najmanjših delov je odvisno zdravje in življenjska sposobnost celotnega gospodarskega organizma.

Zato je nujno potrebno prenehati s preživelo igro liberalnega gospodarstva in neomejene svobode razpoldanja s privatno lastnino. Kjer je do danes vladal slučaj, mora v bodoče vladati načrt, sigurnost. Človek se ne sme slepo pokoravati, temveč mora vladati vsem ekonomskim in tehničnim silam. Zaslužjiti jih mora v korist celote, kajti šele v tem slučaju vrše svojo pravo nalogo, mesto prokletstva prinašajo blagoslov. Meje do kod naj seže interes celote in kje naj pri-

čne neokrnjivi interes individua kot posameznika, ne moremo določiti v naprej. To je odvisno od trenutnega stvarnega položaja, vladajočih idej in socialne vzgoje posameznikov. Vedno pa je treba računati z dvema obstoječima faktorjema, poedincem in družbo, med katerima moramo iskati harmonijo, ne pa bodisi prvega ali drugega enostavno pogaziti.

Težko si je ustvariti pravo sliko gospodarskega mehanizma, spoznati njegova pravila. Še težje pa je popravljati obstoječe gospodarsko stanje, ako nismo predhodno analizirali vseh značilnih znakov njegove bolezni. Iz tega bi razvideli, kje je potrebno zdravljenje, na kakšen način ga moramo izvrševati in kako ga moramo pričeti.

Vse današnje pritožbe o nestvarnosti mlade generacije, posebno pa o njeni neorijentiranosti v gospodarskih vprašanjih bi bile mnogo manj utemeljene in potrebne, če bi se omladini dala prilika da si ta vprašanja primerno ogleda. Z obravnavanjem gole teorije ne dosežemo ničesar. Manjka ji oni stik z življenjem, ki ga občutimo šele tedaj, ko zgrabimo aktualen, trenutne interese zadevajoč problem. Obravnavati bi morali posamezna pereča gospodarska vprašanja, to bi bila najboljša vaja. Kajti kritičen položaj našega gospodarstva ni povzročeno po enem samem, temveč je posledica mnogih problemov, ki nereseni zahtevajo nujne pravilne rešitve. Gospodarstvo je že danj sito politike in zahteva strokovnost, stvarnost.

A baš to nam je onemogočeno. Lahko smo zanešenjaški, lahko idealiziramo, lahko si slikamo vzvišene slike kakršnekoli bodočnosti, po malem tudi lahko politiziramo, da to, kar vsi od nas zahtevamo in kar bi sami radi bili — stvarni, to ne smemo postati.

Kdo bo kriv, ako bo preostal, ob vrsti že obstoječih monopolov na narodu koristno delo in celo na njegovo kritiko, omladini na razpolago edino le en monopol: na nepripravljenost izvrševati svojo nalogo?

Nad tem si pa vsi že v naprej perejo roke!

dom. Program je velik, izvedljiv le v dolgem času z mobilizacijo vseh možnih virov. S tega vidika moramo slediti vsemu problemu.

Ponovno ugotavljamo, da zahteva gornji program »Akademske akcije...« nazorsko strpnost in akademsko dozorelost, ker dvomimo, da bi mogli levičarski in separatistični izrodki koristiti interesom našega vseučilišča. Zahtevamo, da ta institucija preneha biti političen instrument in torišče nazorskih borb. Naj nihče ne pozabi, da zastopa nacionalna mladina to stališče v času, ko njena pozicija na vseučilišču ni ravno šibka!

Za našu narodnu misao

Kolikogod je sigurno, da je srpski deo naše nacije mnogo doprinco tome da nacija može jedanput postati cela, cela spolja i iznutra, i da se onda cela, a to misli slobodna i svesna, može prema svojim rođenim sposobnostima i osobinama razvijati u pravcu, da negujući svoje nacionalno celo i izdelfeno ipak bude što boljim i što jačim i što tačnijim organom zajednice sviju nacija ili čovečanstva, kolikogod je istina da je srpski deo naše nacije učinio od svoje strane sve predspreme da to zaista i bude, i ne samo to, nego mnogo puta i istorijski neprekidno i u ime cele naše nacije a sa svoje strane sudelovao već i kao gotov organ one više zajednice ili čovečanstva, — sigurno je i istina je i to, da ni jedan deo naše nacije nikada nije kroz svo vreme naše istorije radio i ono, što je iznutra bilo najpotrebnije da nacija bude cela, slobodna i svesna, ni jedan deo nije, ni posebice ni zajedno, a aktivno, odlučno i razumno sprovodio obrazovanje i vaspitanje celoga narodnoga društva u pravcu zajedničke, jedne, realne i ispravne nacionalne misli, nego je ova dužnost ispunjavana uvek, ali prekidano, i ostavljano nepozvanom slučaju i nehotičnosti. Izvan svake je sumnje, da su najbolji i izabrani sinovi svakog pojedinog dela naše nacije uvek i jednako snagom, radošću i svešču osećali tu našu, jednu i nepodeljenu nacionalnu misao, izkazivali je kako su najlepše umeli, sejali onako kako su najbolje znali, čeznuli za njom, pevali i umirali za nju. Ali u masi, u širini nacije, sve je bilo neobrađeno, zapušteno i nekultivisano polje. Baš tu, gde su od uvek predodredjeno postojali najbolji i najzgodniji uslovi, da se obrazovanje i vaspitanje u jednoj nacionalnoj misli sprovede, — i što je najčudnovatije ne samo da u pozitivnom pravcu u narodnim masama nije ništa radjeno naročito, nego je radjeno negativno i obrnuto. Ti negativni radnici na našoj narodnoj misli, ti razdvajajući, ti sejaši nejunačkog života našega, nikada nisu bili istaknuti, ni po kojoj velikoj, lepjoj i plemenitoj osobini, nego su uvek, od reda i bez izuzetka bili prosiečni, nedoučeni, ofemerni tipovi i medijokreteti, koji su retko postupali svesno, nego ponajviše nesvesno i neslobodno, a pri tome često puta neznanu služeći snagama anacionalnim ili otvoreno kontranacionalnim. Ako ta tvrdnja stoji, onda mi danas nemamo od naših retkih i izabranih velikih ljudi, bilo iz koga dela našega naroda, ništa novoga i ništa drugoga da očekujemo, jer će ti i ta-

kovi ljudi biti identični duhom i srcem sa svima našim velikima do sada. Naša narodna masa nije još izmenila i porimetila snažne osebine dobre mešavine svojih rasa, i akvirirana svojstva sposobnosti za napredak i za održanje stečena tokom dugog kulturno političkog života, pa ta njiva još stoji u glavnom neobrađena i neposejana. Istina je, krivo se po njoj kopalo i sejalo, loše se seme bacalo, i dolazila su mnoga i tragična iznenadjenja, i ja mislim, u svoj skromnosti, da i danas živimo baš u jednom teško mi tragičnom iznenadjenju, ali do koga je sasvim prirodno dovelo krivo, loše i otrovno sejanje po narodnoj njivi. Ali nevidjajući nijedan normalan razlog, koji bi dokazivao neku defektivnost i neprikošnovost do sadašnjih naših pogrešnih puteva ili lenjovanja, svraćam pažnju našoj dobroj omladini na onaj treći faktor, koji se uvek nalazi izvan stada i pastira, i koji sa vodjom i sa četom ne samo da nema veze, nego je obojima najljući neprijatelj. Taj treći faktor, to su ti naši t. z. narodni radnici, i priznati i nepriznati, koji su napašteni i odbačeno oružje obrazovanja i vaspitanja u jednoj nacionalnoj misli nepozvani, nesprenljeni i uvek nesposobni uzeli bespravno, nakitili se njime, oni ružni njime dičnim, te ušli prerušeni u narodnu širinu i suzili je, zagnjurili se u narodnu dubinu i zamutili je, povelili i pokrenuli talase a pri tome svu svetlost ugasilili. Naša dobra narodna omladina ima ovde da se bez straha i zabrinutosti zaustavi, da sve to hladno posmotri i razvidi, pa da kroz celu naciju podigne svoj mlađ, jasan i pošten glas, i iznese istinu na sredu, i sama suradjujući, a zahtevajući da i drugi na tome rade, da se utvrdi, normalizira i pametno sprovodi dugotrajno i teško vaspitanje i obrazovanje cele naše nacije u jednoj i jedinjoj slobodnoj narodnoj misli našoj. Neka ta naša omladina naročito budno pripazi na taj treći faktor izvan stada i pastira, i neka ga prikaže blagorodnoj naciji ko je, kakav je, šta je, šta hoće i kuda vodi! Ovaj list studentski, koji sada u Ljubljani izlazi i nosi najlepše ime »Naša misel«, — jer misao je zaista glavno i prvo što odlučuje i što će odlučiti, — neka taj dobar, pametan i sredjen list bude list naše narodne misli i početak i obnovenog i novog, a preko potrebnog obrazovanja i vaspitanja u našoj narodnoj misli.

Dr. LAZA POPOVIĆ
univ. prof.

Nemško-jugoslovenski študentovski odnošaji

(Izjava nemškega študenta našem monakovskemu dopisniku)

Na prošnju Vašega dopisnika, da mi eden izmed tukajšnjih aktivnih študentov pove svoje mišljenje o praktičnem prijateljstvu obeh narodov, se je ljubezljivo odzval in napisal spodnji sestavek g. Günter Doehner. — Priobčujemo ga kot zanimivo mišljenje brez vsakega komentarja. (Uredništvo.)

Mimo vseh takozvanih visoko političnih vprašanj lahko rečem, da bi bilo nemško-jugoslovensko prijateljstvo za obe državi zelo zaželeno! Veseli me, da niso prišli k nam jugosl. študenti, ki sem jih spoznal tu v Münchenu samo radi studija in osebnega izživljanja, temveč tudi, da se živahno udeležujejo in opazujejo delovanje nove Nemčije!

Ti lahko vidijo, kako se v Nemčiji kulturno in študentovsko življenje polagoma, koraki za korakom razvija v nacionalno-socialistično revolucijo. Opazujejo lahko nadalje, kako se baš sedaj študentovske korporacije, ki so s svojimi nazori postale starokopitne, spontano včlanjajo v nacionalno-socialistični študentovski savez (N. S. St. B.). Ne moremo pa seveda skriti dejstva, da pri tem včlanjenju nastajajo mnoge zapreke, ki jih bo treba na vsak način premagati. Polagoma se že kaže v obrisih nov savez nacionalno-socialističnega nemškega študenta, ki bo kmalu prevzel vse pozitivne vrednote starega akademškega življenja.

Tudi s strani jugoslovenskih študentov večkrat čujem, da bi bila taka enotna organizacija tudi njim zelo potreb-

na! V isti naj bi jugoslovenski akademik prostovoljno deloval še pred nastopom poznejšega življenjskega poklica pozitivno v onem pravcu, ki ga zahteva prospeh kraljevine Jugoslavije!

Mi nemški študenti, ki smo bili letos pomladi v Jugoslaviji, smo spoznali že po kratkem pogledu na jugosl. univerze, kako zelo potrebna bi bila za prost razvoj akademškega dela velika enotna organizacija vsega dijaštva!

In to vaše stremljenje nas spaja z našim, da Jugoslavlani in Nemci delujemo skupno na zgradbi enotnih organizacij, ki se v osnovnih točkah ne bi smele razlikovati. *Prvi pozitiven akt tega naj bi bila na novo uvedena zemenjava naših in vaših dijakov, katere smoter je, da se osebno upoznamo, a istočasno, da se tudi pomenimo o vseh onih vprašanjih, ki nas še razdvajajo!*

ČITATELJI!

Današnji številki smo priložili poštne položnice. Vse cenjene čitatelje, katerim smo poslali prvi dve številki našega lista na ogled, prosimo, da se jih pridno poslužijo.

Kdor nam do izida tretje številke ne pošlje vsaj polletne naročnine v iznosu Din 9, ali pa nam z dopisnico ne javi, da želi postati naš naročnik, ne bo več dobival »Naše misli«.

Obstoj »Naše misli« je odvisen od njenih čitateljev, zato z gotovostjo pričakuje, da jo bodo podprli!

Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

Uprava »Naše misli«

Beograjska visokošolska mladina

Dati pregled političnih grupacij na beograjski univerzi ni lahko, ker ni na univerzi urejenega društvenega življenja, ni društev, v katerih bi se zbirale posamezne skupine in ni volitev za reprezentanco, kjer bi se merila številčna moč. Poleg zunanjih vzrokov za to neorganiziranost je glavni notranje vzrok, da se akademiki bavijo v glavnem s proučavanjem velikih, osnovnih vprašanj, na katera svet ne najde skupne rešitve in enotnega odgovora, zanemarjajo pa mala, vsakodnevna vprašanja.

Neenotnost, ki sledi iz tega, bi moglo premostiti le kako veliko gibanje, vsi današnji politični pokreti v državi pa puščajo večino akademikov hladne in ob strani. Kljub temu niso politično indifrentni, toda brez vzgona in navdušenja in brez konkretnih ciljev in borbe zanje, vlada med akademiki ob pogledu na politično in socialno razbitost in neurejenost globoko nezadovoljstvo. Tej nezadovoljnosti drugujejo pri večini še težka skrb za preživljanje in negotovi izgledi za bodoče. Te nezadovoljnosti in z njo združene pripravljenosti žrtev za vsak poizkus, ki bi skušal rešiti ta nered, pa ni nobena grupa znala izrabiti.

Najaktivneje in najbolje organizirana nastopa skrajna levica. Kljub temu, da je manjšina, daje vsled gornjih vzrokov ton akademskemu življenju. V konkretnih akademskih vprašanjih vzvalovi akademike, vendar ji ni uspelo povezati večje skupine. Vzroki za to so ideološki, pa tudi taktika nastopanja. Prevelika agresivnost in teror sta vzbudila reakcije med akademiki. Njim tudi škodujejo otroci beograjskih bogatašev t. zv. salonski komu-

nisti. Navidezno pa dviga njihovo število dejstvo, da se vsaka zahteva po kakem izboljšanju tolmači.

Druga skupina, tudi izredno aktivna, v največji borbi s komunisti, so agrarci. Politično so razepljeni ter so deloma pristaši glavnega odbora (Joco Jovanovića), deloma Dragoljuba Jovanovića.

Dalje obstoja demokratska skupina, ki pa v akademskem življenju redko nastopa in smatra, da je važno le politično delo med narodom.

Radikali nimajo skupine na univerzi. Kolikor jih je, niso pristaši glavnega odbora (JRZ), ampak staroradikalne skupine. Na univerzi se sploh ne pojavljajo, niti posamezniki ne zastopajo svojega prepričanja.

Skupine, ki nastopajo pod imenom nacionalisti, so razvile v preteklem letu precej delavnosti, vendar pa bi bil uspeh gotovo lepši, če bi se ne vmešavali v njihovo delo zunanji faktorji. Poleg tega so se v te vrste urivali razni konjunkturisti, kar je ta gibanja kvarilo. Mnogi so vsled tega ostali na strani, boječ se, da pod geslom nacionalizma ne postanejo orodje posameznikov.

Kljub tej veliki razepljenosti na omenjene skupine in še druge manjše pa se aktivno udeležuje visokošolskega življenja le majhen del akademikov. Ogromna večina ostalih stoji ob strani, ker v obstoječih skupinah ne vidi svojih idealov. Ta mladina, globoko socialno in nacionalno čuteča, ni našla gibanja v katerem bi se lahko izživljala. Mislimo, da je treba vprašanju prestolnične mladine posvetiti iz vsega državnega interesa največjo pozornost.

Z naših univerz

Bog ti daj še...

Doba, v kateri je bil največji umetniški tvorec in kulturni delavec Ivan Cankar, je priklicala v naše literarno in kulturno življenje Ivana Prijatelja. Rodil se je 23. novembra 1875. l. v Sozdražici pri Ribnici. Gimnazijo je študiral v Ljubljani in jo dovršil l. 1898. Iz Ljubljane je odšel na Dunaj, kjer se je posvetil predvsem študiju slovenskih literatur in, kjer je l. 1902. promoviral za doktorja filozofije. Toda obzorje, do katerega se je dokopal s študijem slovenskih literatur njegovim znanstvenim potrebam ni zadostovala, njegove težnje in njegova stremjenja so mu stavila postulat, naj kontrolira svoje sodbe o stvaritvah slovenskih narodov, naj gre mednje in skuša sam prodreti v tajne njihove fiziognomije. In šel je. Po potovanjih in obiskih v slovenskem svetu je postal uradnik dunajske dvorne biblioteke. Ko se je pa po svefovem požaru uresničil sen jugoslovenskih nacionalistov, ko se je na geografskih kartah, v svetovnem časopisju, v državnih in meddržavnih aktih začela javljati ime novo rojene države Jugoslavije, je postal dr. Ivan Prijatelj redni profesor slovenskih literatur na ljubljanski univerzi. — Njegova široka razvedanost po evropskem literarnem svetu in njegove osebne zmognosti so odrinile iz slovenskih revij dotodanjso suhonarno kritiko. S svojim novo impresionističnim prikazovanjem in čenievanjem je približal slovensko kritiko umetnosti, sam pa je s sposobnostjo in vsmo postal nehoče kritični vodečlj »Slovenske moderne«. Neutrudljiv v iskanju literarnih dokumentov in v prikazovanju lastnih znanstvenih dognanj je dopolnil marsikatero vrzel v naši literarni in kulturni zgodovini in dvignil našo literarno znanost do nivoja evropskih literatur, z ljubeznijo do svoje stroke, s kritičnim in sistematičnim iskanjem in reševanjem problemov bodisi kot literarni kritik in znanstveni pisatelj bodisi kot predavatelj je vzgojil mnogo ljudi, ki s pridom slede njemu — uporniku v čast in procvet naše kulture. Kot znanstvenik in estet je pomemben mejnik in znamenita osebnost. Ne študirajo ga le znanstveniki, njegovo delo zanimajo slehernega kulturnega delavca. Poetičnost njegove formulacije magnetizira človeka in mu priljubi predmet, ki mu je bil morda prej prav radi presuhoparnega in nezanimivega podajanja odvraten.

Skratka: dr. Prijatelj nam je dal, kar smo pogrešali! Usoda mu je ugrabila telesnega sina, a naplonila mu je dela trajne vrednosti in duhovne sinove, ki bodo njegovo misljo nadaljevali v prid naroda in domovine.

Šestdeset let, šestdeset plodnih let! Nacionalna akademska mladina jih razume in visoko ceni.

K izrednemu, za celokupen jugoslovenski narod pomembnemu jubileju nacionalna omladina gospodu Ivanu Prijatelju iskreno čestita. Cives.

Umesten sklep

Na svoji zadnji seji je odbor J. n. a. d. »Jadrana« sklenil: 17. december postani tradicionalni praznik našega vseučilišča, posvečen spominu na Velikega kralja, čigar ime nosi.

Prepričani smo, da bodo to pobudo nacionalnih visokošolcev pozdravili tudi vsi činitelji naše Aleksandrove univerze.

Dom visokošolk

Dne 8. decembra je imelo društvo »Dom visokošolk« svoj prvi redni občinski zbor. Udeležba je jasno kazala veliko zanimanje, ki danes vlada med visokošolkami, za to institucijo. — Ko so pred dvema leti akademičarke Nada Kladnik, Ema Lechleitner in Cirila Gosak dale prvo pobudo za ustanovitev tega doma, si pač nihče ni mislil, da bo ta ideja v tako kratkem času tudi tako uspela. Iz skromne sobice, ki je bila visokošolkam le topla učilnica je zrasel dom, ki nudi 23 studentkam popolno oskrbo. Iz poročil odbornice je razviden ves trud, ki so ga uležile visokošolke v to organizacijo, kajti razumevanje javnosti, razen nekaj dam, katerim se moramo za njihovo požrtvovalnost na tem mestu zahvaliti, je bilo majhno. Ni nas pa vodila samo misel ustvariti svoj dom, temveč smo se skušale združiti medseboj vse brez razlike svetovnega nazora, da se skupno borimo za vsa aktualna vprašanja visokošolk. Te težnje so se zlasti pokazale na občnem zboru, ko smo soglasno sprejele vstop v banovinsko žensko zvezo in ustanovitev starešinske organizacije, da s tem stopimo s svojimi cilji in zahtevami pred javnost ne samo v našem univerzitetnem mestu, temveč v celokupni državi. Popolno priznanje gre tov. Emi Zechleitner, ki je do danes tako uspeš-

no vodila to akcijo. Za novo predsednico našega društva je bila izvoljena tov. Cirila Gosak. Upamo in želimo da bo ona društvo vodila v istem duhu naprej, brez vpliva nazorskih borb, z ednim ciljem: Zboljšanje socialnega položaja visokošolke in dograditev lastnega doma. Mb.

Občni zbor A. K. G.

Zaradi tendencioznega poročila v »Akad. Glasu« smo bili naprošeni iz vrst gradbenikov, naj priobčimo naslednje:

V petek 13. nov. t. l. se je vršil občni zbor gradbenikov, ki je potekel v popolnem soglasju. Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je odbor agilno deloval na programu, ki si ga je zastavil, boriti pa se je moral z velikimi težočami tako, da ni mogel vsega izvesti. Predavanj je bilo 7. Ekskurzije so bile 3, od teh ena dvodnevna v Zagreb in Karlovac.

Tov. predsednik Štembov je bil zelo delaven ter požrtvovalen, zlasti pa je z veliko vnemo skrbel za izdajo skript »Železnice spodnji stroj«. Tov. knjižničar Skaberne Leo je popolnoma preuredil knjižnico ter stavil več umestnih predlogov, ki so bili soglasno sprejeti. Delegat v Zvezi je poročal o novi tehnični uredbi, ki zlasti prizadene gradbenike. — Mnogo se je debatiralo tudi o risalnici, ki je za tako veliko število gradbenikov odločno premajhna. Novi odbor naj skuša pridobiti še vsaj eno večjo sobo. Razpravljalo se je tudi o počitniških praksah ter o izmenjavi istih z bratsko Češkoslovaško. Naloga odbora je, da preskrbi v čim večjem številu prakse pri nas, da bo možna izmenjava. Sprejet je bil tudi predlog, da bo vsakokratni predsednik kluba obenem tudi delegat v Zvezi, ker je bilo sedaj premalo sodelovanja. Novi odbor s predsednikom Skaberne netem je bil soglasno izvoljen ter je izjavil, da bo kar najbolje deloval za prospah kluba. M. J.

Pravni studij v Beogradu

Pravni studij je v Beogradu povsem drugače izveden kakor v Ljubljani. Deli se na štiri skupine izpitov in na kraju še na 3 diplomske izpite. Po vsakem letu se lahko polaga 1 skupina izpitov. Dokler se ne položi vseh izpitov iz nižje skupine, se ne more polagati izpitov iz višje skupine. Izpitni roki so junija, oktobra in februarja. Kdor pade pri kakem izpitu, ga lahko ponovno polaga v prihodnjem izpitnem roku. Po skupinah so razdeljeni izpiti sledeče: I. skupina: enciklope-

dija prava, rimsko pravo, zgodovina slovanskih prav, diplomatska in politična zgodovina Jugoslavije, teoretična narodna ekonomija in cerkveno pravo; II. skupina: Ekonomska politika, gradjansko pravo I del (obči del in stvarno pravo), obče državno in ustavno pravo, kazensko pravo in statistika; III. skupina: gradjansko pravo II. del (obligacije) veda o finančah, administrativno pravo, kazenski sodni postopek, sodna medicina in mednarodno javno pravo; IV. skupina: gradjansko pravo III. del (rodbinsko, dedno in združno pravo), trgovsko in menično pravo, mednarodno privatno pravo, gradjanski sodni postopek, stečajno pravo in šerijatsko pravo. Po položajnih izpitih teh štirih grup je treba polagati še 3 diplomske pismene izpite iz administrativnega, gradjanskega in kazenskega prava.

Za doktorat mora slušatelj po diplomah vpisati še 2 semestra poseben doktorski kurz. V tem kurzu mora delati seminarska dela. Po kurzu polaga doktorski izpit in predloži disertacijo.

RAD SAVEZA

Predsednik Saveza jugoslovenskih nacionalnih akademskih organizacij, drug Niko Marinković, došao je u Ljubljano povodom glavne skupštine Jnad »Jadrana« pa smo tu priliku iskoristili za prijateljski razgovor o dosadanjim radovima Sjnao.

— Kao što znaš, pričao mi je drug Marinković, posle osnivačke skupštine na kongresu u Ljubljani, prvi nam je zadatak bio da dobijemo potvrdu pravila, a glavni da se sporazumemo sa Beogradanima. I jedno i drugo nam je uspelo. Pod predsedništvom rektora Beogradskog univerziteta, g. Čorovića, imali smo sastanak sa predstavnicima svih beogradskih nacionalnih, kulturnih i stručnih udruženja. Bili smo primorani da, u interesu sloge cele akademske omladine, sklopimo kompromis: sedište Sjnao je pokretno a ne, kao što traže pravila primljena na osnivačkoj skupštini, stalno u Zagrebu. Sa ovom izmenom ministar prosvete, g. Čirić, potvrdio je naša pravila tako da od konca maja Sjnao legalno predstavlja ogromnu većinu akademске omladine Jugoslavije budući su svoje pristupanje prijavila i sva beogradska udruženja.

— A šta misliš, kako će dosadanje članstvo, ono koje je odobrilo pravila na osnivačkoj skupštini, složiti sa izmenom koju je tražio g. Ministar?

— To je pitanje. Svakako, imalo je na skupštini svojih razloga da ne glasa za pokretljivost sedišta pa ne umem, da predvidim kako će tu izmenu primiti na idućoj glavnoj skupštini. Ipak, verujem da će razumeti postupak Izvršnog odbora.

— Koji su dalji sadovi Sjnao?

— Prvo, imaj na umu da je početak na-

šeg rada pa o upravo u letnji raspust i drugo, da smo radili bez ikakvih materialnih sredstava a pogotovo bez ikakvih prostora tako da su sednice održavane u auli ili u kakvom privatnom stanu. Ipak, naše prvo delo je bila izrada projekta Uredbe o studentskim udruženjima koji smo, zatim, predali Ministru prosvete. Uveren sam da će taj naš korak odobriti svi članovi jer se našim projektom menjaju sporni paragrafi dosadnje Uredbe koja je opravdano uzemirala svu akademsku omladinu. Mogu reći i to kako ima izgleda da će se naša pretstavka na merodavnom mestu uvažiti. Opširnije o tome, referisaću na skoroj sednici šire uprave.

I preko leta, mi smo intenzivno radili. Predaleko bi me odvelo kada bih hteo da navedem sve konkretne slučajeve u kojima smo intervenirali u korist studenata, naročito Zagrebačkog univerziteta. Bilo je tu pitanje lakša na pojedinim fakultetima, pitanje ispitnih rokova itakodaje.

Od 28. VII. do 8. VIII. smo bili u Pragu na XVII. kongresu C.I.E., kao legalni predstavnici jugoslovenske akademske omladine. S ponosom mogu reći da je naša delegacija bila najagilnija na celom kongresu što se, u ostalom, vidi i iz zvaničnog kongresnog biltena koji je izlazio dnevno. I pored naše žive saradnje u svim odelcima (za intelektualnu saradnju, finansijski, putni i sportski), uspešli smo da položimo temelje Sveslovenskom savezu studenata (što je, kao što je poznato, jedna tačka programa Sjnao). Sem toga, našim nastojanjem je postignuto da su studenti male antante nastupali u svim prilikama kao jedinstven blok što je na kongresu jako zapazeno i mnogo komentarisano. Naročito naš uspehi pokušaj sa osnivanjem Saveza slovenskih studenata doprineo je tome da se težiste rasprava prenese na pitanje slovenstva čime je ceo kongres dobio izvesnu slovensku boju. Prirodno da su time pozicije slovenskih studenata u C.I.E. znatno ojačale tako da mi sada onde, svojom agilnošću, predstavljamo odlučujući činilac.

Početkom ove školske godine, nastavili smo svojom delatnošću. Pomanjkanje svih sredstava nam toliko otežava rad da je potrebno veliko požrtvovanje svih odbora i ako hoćemo da svršimo samo i administrativne poslove. Ipak, komemoracija koju je Izvršni odbor Sjnao priredio svetloj seni našeg najvećeg pomagača, Blagopokojnog Kralja, bila je najsrdajnja i najiskrenija u Zagrebu.

Radimo koliko možemo, nismo uobraženi na svoj rad ali sam uveren da smo savestno služili interesima cele akademске omladine Jugoslavije — a to će i nadalje biti cilj našeg Saveza.

Mr. Ovom razgovoru dodajemo da se Sjnao, naravno, zainteresovao za novu Uredbu o Tehničkim fakultetima. Neposredno po njenom objavljivanju, predstavnici Izvršnog odbora zatražili su audienciju kod Ministra prosvete da bi mu izložili gledište članova Sjnao. Na opravdane zamerke predstavnika Izvršnog odbora, Gospodin Ministar je predložio da mu Sjnao podnese pretstavku sa svojim utemeljenim zahtevima. U pretstavci, koja je izradjena sarad-

nju svih podobora, traži se sledeće: 1. ukidanje besplatne prakse, 2. pojedinačno polaganje ispita, 3. klasifikacija sa odličan, dobar i nezadovoljan, 4. šest do osam rokova godišnje za svaki predmet, 5. automatsko postizanje pripremnog diplomskog ispita, 6. potpuno slobodan studij (upisivanje u sve godine bez obzira na položene ispite), 7. povishe dotacija Rudarskom odeljenju u Ljubljani, 8. primerno zaposlenje praktikanata na praksi, 9. proširenje Ljubljanskog tehničkog fakulteta naročito u pravcu specijalizacije pojedinih odeljenja, 10. osiguranje prakse slušaocima Gradbenog i Arhitektonskog odeljenja.

Gospodin Ministar, kome je pretstaka već predata, obećao je da će imati u vidu sve opravdane zahteve pri eventualnoj izmeni Uredbe.

Mislimo da se ovako vodi borba protiv uredbi koje nisu za studente prihvatljive.

Jugoslovenska mladina v Pragi.

Da bo vsebina našega lista čim pestrejša, bomo priobčevali tudi dopise naših tovarišev z onih univerz, kjer je jugoslovenska omladina v večjem številu zastopana. V Pragi je stalno okoli 350 naših študentov. Društveno življenje je jako razgibano. Obstoja kakih 10 jugoslovenskih akad. društev, med njimi so nekatera prav delavna. Glavna organizacija je Akad. društvo »Jugoslavija«, ki je reprezentančno in združuje vso jugoslov. omladino. Drugo po številu članstva je Društvo jugoslov. tehničarjev, ki skrbi predvsem za strokovna predavanja in ekskurzije. Zanimala nas bo tudi Slovenska dijaška zadruga, ki ima nalogo s stalnimi podporami omogočiti študij našim akademikom v Pragi. Je to sigurno naše najvzornejše akad. podporno društvo. Z delom teh društev bomo v prihodnjih številkah seznanili naše čitatelje. Ostala društva imajo bolj partikularni značaj. Center našega dijaštva pa je Aleksandrov kolegij, katerega opis bomo ob priliki objavili.

MIMOGREDE

— Pozornost, ki opominja. V svoji predzadnji številki je priobčil »Akad. predzadni glas« članek pod naslovom »Jadran se drami iz mrtvila«. To je prvi slučaj, da je nacionalna struja na naši univerzi deležna »priznanja« s strani, katere simpatije so bile redno le na levi. Mislimo, da ni treba dokazov, da se je krog okoli »Akademskega glasa«, kljub njegovi »strokovnosti« spomnil nacionalnih organizacij le, ko je vrgel kak kamen ali madež nanje. Toda tudi to »priznanje« ni nič drugega, kot taktično slab intrigantski poskus speljati najjačji jugoslovenski nacionalni klub »Jadran« na pot bivšega »Triglava«, ka-

KULTURA

Dve knjigi

— G. Dr. Nikola Stojanović

Jedna odlična knjiga. Bije optimizam iz svakog reda, vedrina obuzima čitaoca kada među predstavnicima starije generacije, one koja je stvarala Jugoslaviju, vidi čoveka koji u ostvarenju jake i zdrave Jugoslavije nalazi svoj životni zadatak.

Utvrđujući da je misija jugoslovenskog naroda »da bude bedem protiv germanskog nadiranja na istok« (str. 7), pisac, bez fraza i okolišenja, opisuje razvoj političke situacije u nas i konstatuje da se, uprkos lošoj administraciji, rasipanju narodnog imetka i mnogim drugim teškim greškama, ipak učinio golem korak unapred tako da se »svaki objektivni stranac divi učinjenom« (str. 30). Na osnovu ove činjenice, G. Stojanović izvodi logičan zaključak da je naš narod sposoban da izvrši svoj zadatak i da odigra dostojnu ulogu u kulturnom stvaranju nove Evrope. Naravno, to se ne da postići bez sigurnog i izradjenog plana, u svakom pogledu. Pisac izlaže plan koji, u celini radosno prihvatamo. Načelo je konstruktivizam, treba graditi na datim osnovama a imati široke vidike pri izvođenju. Drugom prilikom, mi ćemo se opširnije pozabaviti ovim nacrtom. Sada, da ukažemo samo na »zdrav i inteligentan nacionalizam« koji treba da bude nosilac Nove Jugoslavije, one Jugoslavije koja treba da bude vodjena pomoću autoritativne demokratije (str. 82). Taj režim neka bude posledica otvorene i mudre propagande pod ge-

sloml slovenstva.

Zaključujući ovaj kratak prikaz, nije nam dužnost nego radost što možemo preporučiti knjigu koja, na osnovu konkretnih zaključaka, optimistički gleda u našu nacionalnu budućnost.

— G. Dr. Lazar Marković

G. Pera Taletov, u predgovoru svom »Francu Jozefu«, veli na jednom mestu: »Analize publicista, i kada nije publicistički predstavnik jedne politič. stranke, nisu pouzdane jer nisu i ne mogu biti objektivne. To i nisu analize: to je subjektivno redanje i tumačenje činjenica u jedinom smeru da se stvori... jedno naročito raspoloženje koje stvara pogodan teren za sugeriranje i propagiranje izvesnih ideja« (str. VII). Te dve konstatacije vrede u punom opsegu za knjigu G. Dr. Markovića. Sa pojačanjem da on je est e publicistički predstavnik jedne političke stranke. I da se, prema tome, ne treba začuditi ako on sugerise i propašise sledeće »izvesne ideje«: Narodna radikalna stranka je onaj činilac koji je, od 1918 do 1929, neumorno i nepokolebivo zahtevao sporazum sa Hrvatima. Taj rad je, po G. Markoviću, bio sistematski. Radikalna stranka je smatrala da bez srpskohrvatskog sporazuma nema sredjivanja prilika u zemlji ni, sletstveno, napretka, pa je pokazivala, u celom svom radu, veliku predusretljivost prema hrvatskim strankama trudeći se uvek da ove budu zastupljene u svakoj radikalnoj vladi (str. 129, 109—10, 229, 263, 266, 275 i na mnogim drugim mestima). U primerima gde ovaj i ovakav stav Radikalne stranke nije baš sasvim uočljiv, pojavljuje se G. Marković, koji, publicistički, pronalazi i tumači tu interesantnu

crvenu nit cele radikalne politike. Mi odajemo puno priznanje piscu za njegovu »oprobanu okretnost i sposobnost prilagodjevanja u odlučnim trenucima« (str. 263) ali ne uvidjamo potrebu ove knjige koja je prosta zbirka piščevih govora i članaka objavljenih u raznim, našim i stranim, časopisima. Mi se radujemo da je G. Marković »bio dosledan« i uvek »zastupao jedno isto gledište o neophodnosti hrvatskosrpskog sporazuma« (predgovor) ali bismo se više radovali da je naznačilo konkretna sredstva za izvedbu tog sporazuma. Tačno: »Jedna država i nedeljivost naše državne ideje, nedeljivost našeg naroda, ta osnovna baza nije i ne može biti predmet ni sporazumevanja ni nagadjanja« (str. 340). Ova je rečenica nesumnjiva ali ona ne kazuje šta može ili čak i treba da bude predmet sporazumevanja. Danas više nisu prilike onakve kao u decembru 1928 kada je »predata zabeleška G. Dr. Juraju Krnjeviću« (str. 322). Uostalom, i bez obzira na to što u ovoj zabelešci Radikalna stranka priznaje teške svoje greške, danas se došlo u stanje u kojem sporazum ne zavisi samo od političkih stranaka pa ma kakve one bile. Kada baš zato što se, iz samog početka, celo pitanje uzelo kao političko pa se htelo rešavati taktiziranjem, sklapanjem dvostranih sporazuma i uopšte čisto političkim metodama a pritom »su sve naše greške prema Hrvatima... logična i prirodna posledica površnosti i mediokriteta najvećeg broja srpskih političara novoga vremena«, kao što veli i G. Marković (str. 306). Ovde dodajemo da se u ovom pitanju iskazala potpuna jednakost i ravneopravnost hrvatskih politika sa srpskim.

Besumnje, pozdravili bismo knjigu koja bi sa objektivnog stanovišta prikazala dosadnji razvoj naših političkih prilika, pozdravili bismo je i ako bi je napisao G. Dr. Lazar Marković, prof. univ., bivši ministar i jedan od činilaca u nas za vreme parlamentarizma ali ne možemo pozdraviti antologiju subjektivnih članaka G. Dr. Lazara Markovića, publicističkog predstavnika Narodne radikalne stranke. Knjiga G. Dr. Markovića, prema tome, ne ispunjava prazninu u našoj političkoj književnosti, ona nije naučan, objektivni prikaz teškoća kroz koje je prolazio naš narod pri izgradivanju svoje države

Samovzgoja

Pogosto srečavamo v vrstah vseh nazorskih skupin poedince, ki se niso opredelili na osnovi prepričanja nego podzavestnega čustvovanja. Gustav le Bon sicer res trdi, da postane izvestna ideja gonilna sila mase, ko se ona pretvori v podzavestno lastnino njenega čustva, vendar to ne more veljati za intelektualca, ki ga konkretno zastavljeno vprašanje ne sme spraviti iz raznotežja.

Običajno navajajo taki poedinci v svoje opravičilo pomanjkljivost ali nedostopnost virov, neznanje tujih jezikov itd. Da ustrežemo željam mnogih, bomo s prihodnjo številko pričeli pri našati pod »Vzgojno napotilo« sistematični seznam glavnih virov iz vseh področij udejstvovanja človeškega duha.

Upamo, da bomo s tem urejenim uvajanjem nacionalne mladine v obsežno snov prispevali k višini njene izobrazbe.

terega »regeneracija« se je tudi začela s pravilno pojmovanim jugoslovenskim in se končala pri samoslovenstvu in marksizmu. Prepričani smo, da bo v dosledni tradiciji utrjena jugoslovenska nacionalna misel Jadranovega članstva znala preprečiti vsakršno »dramljenje iz mrtvila« v smislu, ki ga želi in pozdravlja njen »prijatelj« »Akademski glas«. »Akademski glas« naj se zaveda, da so njegove simpatije spriče notoričnega sovraštva, ki ga goji do jugoslovenske misli, slabo propagandno sredstvo v vrstah Jadranščev in obenem opolzke, če se kdo nanje sklicuje. Ko je nekdo na tem spodrsnil je upravičeno dobil s Clemenceu-jevim stavkom »Aha, levica vpije, vidim, da sem na pravi poti«, najboljši odgovor.

Stvar ima pa še drugo, moralno stran. Dostop na občni zbor »Jadrana« je bil strogo kontroliran; potrebna sta bila obnovljeni vpis in legitimacija. Kljub temu pa je uredništvo »Akademskega glasu« »doznalo« vse podrobnosti. Kako?! Nacionalne organizacije so že imele opravka s takimi vprašanji in jih vedno najenergičnejše razčistile. Imamo pač individualne primere zavestnega vtihotapljanja v članstvo organizacij ali pa take, da nekdo ne izstopi iz organizacije kljub svojemu kasnejšem spremenjenemu nazoru. Značilna moralna lastnost zlasti naših levičarskih ele-

mentov! Treba ji bo posvetiti več pozornosti.

—Potrebno je, da poznamo. Prvo decembrska »Straža v Viharju« je prinesla originalno besedilo načrta za taktično delovanje komunizma v Jugoslaviji. Ker je načrt zelo obsežen, saj daje navodila do najmanjših podrobnosti in se v mnogem nanaša na naše najožje lokalne zadeve, ga ne prinašamo v izveščku, pač pa priporočamo čitanje gornje »Straže« v smislu zaključka načrta: »Vsaka beseda in vsaka vrsta te resolucije Centralnega komiteta ima svoj globok politični značaj. Prav zato — za utrditev enotne volje in celotne strankine delavnosti, radi uresničenja njenih nalog je potrebno, da vsak član stranke najpazljivše prouči to resolucijo in iz nje črpa navodila za svoje nadaljnje delo in borbo«. Ker nimamo povoda, da bi sumili v originalnost teksta v »Straži«, priporočamo nacionalni mladini, da se gotovo seznanji z »Načrtom«, ki se čudovito sklada z zaključki zadnjega kongresa Kominterne in taktičnim postopanjem naših levičarskejev.

Ali si že naročnik »Naše misli«? Ako si, potem glej, da pridobiš čim več novih naročnikov, ako še nisi, pa veš kaj je Tvoja dolžnost!

NOVI ČLOVEK V S. S. S. R.

»Religioniki« — so druga vrsta ljudi, ki so se poglobili v samega sebe. V svoji duši in vesti iščejo odgovora na težka vprašanja. Na ta način prihajajo k vprašanju o Bogu in veri. Religiozna nastojanja sredi »novih ljudi« v SSSR so mnogo širši pojav, kakor bi izgledal na prvi pogled. Toda njihova »religioznost« je posebne vrste. Oni niso nikakor plemeniti zaščitniki vere očetov. Oni so iskatelji. Verski nauk sprejemajo brez vodstva, naravnost iz prvih virov. Oni, ki so se poglobili v verska razmišljanja v večji meri, rešujejo vsa življenska vprašanja na religiozni osnovi. Drugi si na njihovi osnovi grade nov življenski nazor, odklanjajo mrak in mrtvilo materializma. Versko življenje v SSSR teče izven vsake organizacije, zato se deli na mnogo sekt in nauk.

»Junaki« — Toda edina realna sila, katere se boji oblast, je tretja vrsta »novih ljudi«, ljudi z dinamično duhovno energijo. Proti njim veljata v glavnem ves pritisk in nasilje oblasti. Počil je strel Nikolajeva (umor Kirova), za njim pa so se razlile po celi Rusiji nove zarote in novi atentati. Samo v Ukrajini so odkrili v začetku tega leta 66 nacionalno-revolucionarnih organizacij, ki so izvršile 174 atentatov. Revolucionarno razpoloženje proniča tudi med gimnaziste v srednje šole. Dokazano je bilo, da Nikolajev in njegovi posnemalci niso bili ostanki razpadajoče inteligence niti ljudi iz inozemstva (to so hotele dokazati oblasti), marveč bivši komunisti in komsomolci (komunistična sovjetska mladina) — ki niso v večini slučajev niti zgubili še svojega portbiletta (strankine izkaznice). Po socialnemu izvoru so bili oni stoodstotni proletarci, ki so zavrgli laž komunizma in razredne ideologije.

Iz opisanega smo videli, kako je nastajal in kakšen je danes v S. S. S. R. »novi človek.« Iz opisanega pa spoznamo tudi to, da so vse one teorije, ki govore o evoluciji in nacionalizmu komunistične oblasti nepravilne. Bodočnosti Rusije ne ustvarja komunistična oblast, marveč revolucionarna mladina, med njimi posebno 3. vrsta »novih ljudi.« Jasno je, da jih je danes še malo. Toda zgodovino ustvarjajo uprav poedinci, ki potegnejo za sabo široke množice v usodnih momentih življenja nacije. Za njimi bodo šli »religioniki, kajti njihova religioznost nima nič skupnega s teorijo neprotivljenja zlu s silo (Tolstoj). Prav tako bodo šli za njimi tudi »koristolovci,« zakaj oni prav tako sovražijo oblast, ki ubija človečanska stremljenja. (Konec).

V zadnji številki »Naše misli« smo objavili prvi del članka Novi človek v SSSR., prevod iz ruskega časopisa za

Novaju Rossiju. Na koncu članka se je vrinila pomota. Prevod se je glasil: Med njimi so veliki kombinatorji (sinovi raziskovalca Schmidta, ki zmagoslavno potujejo po celi Rusiji in manjši kombinatorji... Pravilno, kakor smo čitali v originalu, bi moralo biti: Med njimi so veliki kombinatorji (sinovi revolucije narja lajtnanta Šmida, ki zmagoslavno potujejo po celi Rusiji) in manjši kombinatorji... Tu torej ni šlo za raziskovalca Schmidta, marveč za revolucionarja lajtnanta Šmida, ki g popisuje jeta Ilj in Petrov v svojem delu »Mili onar v SSSR.«

Objavili smo gornji članek z namenom, da seznanimo naše čitatelje s vprašanjem, ki je v Sovjetski Rusiji eno izmed najbolj aktualnih, to je o novem človeku in novi družbi. Pri tem opozarjamo na različna mnenja o današnjem položaju v Sovjetski Rusiji. Prvi, komunisti in sploh marksisti, trdijo, da je v Rusiji »raj na zemlji«. Drugi, njihovi idejni in politični nasprotniki, dokazujejo, da vlada v Rusiji nezaslišano nasilje in skrajno nezadovoljstvo. Svoja dokazovanja

Iz njihovih časopisov se vidi, da ocenjujejo položaji v Sovjetski Rusiji tako.

Med marksisti in njih nasprotniki pa je vrsta ljudi, ki bi jih mogli nazvati »boljševizane«. Oni sicer niso komunisti in spadajo po svojem političnem naziranju po večini v meščanske stranke. Verujejo v evolucijo komunistične oblasti in pripisujejo poseben pomen velikim reformam, ki so jih izvedli v zadnjem času v SSSR. Oni pa so očitno pod vplivom ogromne propagandne literature, ki prihaja iz Sovjetske Rusije. Zato smo prinesli gornji članek, ker se nam je zdelo, da si bodo mogli čitatelji iz njegovega ustvariti pravo sliko o novem človeku v SSSR in o splošnih razmerah, ki vladajo v današnji Rusiji.

Ali si že naročnik »Naše misli«?

Ako si, potem glej, da pridobiš čim več novih naročnikov, ako še nisi, pa veš kaj je Tvoja dolžnost!

Imaš kake predloge za vsebinsko izboljšanje »Naše misli«, za njeno uspešnejše razširjanje v vrstah mlade generacije?

Poslji jih uredništvu, odnosno upravi!

Redakcija prihodnje številke bo zaključena v torek, dne 24. decembra t. l. Vsa društva, dopisnike in sotrudnike prosimo, da nam do tedaj pošljejo svoje prispevke. Naši stolpci so odprti vsem somišljenikom.

Uredništvo »Naše misli«

Ljubljana, Knafljeva ulica 5.

DRUGA STUDENTSKA RADNA ČETA

Ukratko izložena, zamisao je ova. Seljak je napušten od svakoga, on je zanimljiv samo sa literarnog ili političkog gledišta. Izgubiv svaku veru i oslonac, postao je blagodaran objekt iskorištavanja u svakom pogledu. Otuda u njega veliko nepoverenje, on se sav povukao u sebe, produbljuje se opet jaz između sela i grada. Naravno, to stanje se mora popraviti, seljak treba da svesno i voljno saradjuje pri izgradnji naše kulture. Da bi se to postiglo, treba mu povratiti veru, treba u njega usaditi verovanje da je on zaista polazna tačka našeg razvoja.

Ako ne jedino a ono u prvom redu je omladina pozvana da taj zadatak primi na sebe. Prvo, jer je to njezina istoriska dužnost i nužnost; drugo, jer njoj narod veruje; treće, jer je ona prirodna veza između naroda i inteligencije; četvrto, jer student ima oko pet meseci slobodnog vremena pa bar dva treba da žrtvuje radu za dobro celog naroda; peto, jer je dosta šupljih fraza i krajnje vreme da se pređe na delo.

Obzirom na sve ove razloge, prošle godine (1934) je Prva studentska radna četa bila na terenu. Kao što je poznato, ona je radila u Dijelci, srezu virovitičkom, i na Stražilovu kod Sremskih Karlovaca. Dijelka je jedno od mnogobrojnih dobrovoljačkih naselja u gornjoj Podravini. Ceo taj kraj, severno od Virovitice, duž Drave, severozapadno do Pitomače, jugoistočno do Sopja, otprilike, jedan je od najnepoznatijih u državi. Da ga studentske radne čete nisu izabrale u delokrug svojih radova, on bi i nadalje živeo usamljeno i prepušten sam sebi. A izabran je u delokrug radnih četa jer stvar ovako izgleda: Drava još i sada često menja svoje korito, pa je otuda, još pre sto godina, prokopan kanal koji bi odvodjivao mnogobrojne močvare u tom kraju. Taj kanal, Zupaniski kanal, zapušten je, poslednjiput se čistio za vreme rata. Naravno, sada je opet sav zarastao u korov, trsku i lokvanj, mulj crn i težak. Dakako, sva zemlja u okolici okužena, ne može voda da otiče, kada čovek prolazi, s večera, njivama, upadaju mu pipele u raskvašenu zemlju, žabe skaču ispred nogu. Takvu zemlju obraduju dobrovoljci koji su onde naseljeni. Beda je velika, tim veća što se za njih uopšte niko i ne brine. Jer, da se neko brinuo, ne bi se dešavalo da gazda po tri dana sedi u biruzu in odlazi kući sa dubokim znanjem o kartanju ali bez izgleda da to znanje unovči.

Pokret studentskih radnih četa smatra da je nesistematska pomoć skoro isto što i nikakva pomoć. Otuda, i ove godine se radilo u Podravini, u Terezinom Polju, selu na samoj Dravi, prekoputa madžarskog Barča. Od temelja do krova, studenti su po digli jednospratnu osnovnu školu u obližnjem selu Adi. Drugo, pročistili su oko dva kilometra Zupaniskog kanala. U ovom, podravskom, togoru, bilo je oko stočetrdeset učesnika, od toga oko petdeset srednješkolaraca, većinom učenika Srednje tehničke škole u Sarajevu. Inače, bili su zastupljeni svi naši univerziteti ali se to nije primicalo »skupinski«. Bilo je, naravno, nesporednosti, ali se, uglavnom, dobijao utisak homogenog tela. Zašto ne potpuno nego samo »uglavnom«, za sebnno je pitanje i mi ćemo se njime pozabaviti drugom prilikom. Napominjemo samo da se ne slažemo sa postupkom zagrebačke komande koja se pri primanju učesnika upravljala samo po jednom kriteriju: nameri prijavnika da stupi u radne čete.

Radilo se, na školi, u dve smene, pre i posle podne, na kanalu obično samo pre podne. Rad je trajao od prvoga jula do dvadesetčetvrtog augusta.

Voćstvo logora je bilo, zvanično, u rukama tročlane uprave (zamenik starešine, tajnik i blagajnik) kojoj su neposredno bili podređeni četovodje (čete od po pedeset ljudi) i, dalje, deseteri. Vrhovni organ četa trebalo je da bude sednica te šire uprave. Medjutim, nije postojao nikakav pravilnik o bilo čemu. Niti je bila određena nečija nadležnost, niti je bilo nekih smerica kojih bi se imeli svi držati. Mi to

zigošemo. Jer, studentske radne čete su pokret koji ima celu akademsku omladinu da uputi novim pravcem, pravcem rada, požrtvovanja i rada. Pa je sasvim nemoguće i apsurdno da se takav pokret izgradi bez čvrste osnove, opasno je da bude ovisan o raspoloženjima pojedinaca. Videlo se to ovog leta. Dolazilo je do ličnih sukoba i nesporednosti — kao svuda gde ima toliko ljudi. Na koji način da se to izbegne kada pojedinac i ne zna šta može i šta ne može da radi? On vidi da se sukobi presudjuju bez obzira na presedane, po simpatijama, možda, on ne vidi da se postupa po nepromenljivim načelima. To je tim opasnije što radne čete predstavljaju jak odgojni činilac; one treba da upućuju našu akademsku omladinu na pravi konstruktivan rad a ne da budu obično letovanje.

Drugi logor je bio nevesinjski koji je trajao od konca podravskog do dvadesetog septembra. Učesnika je bilo trideset a sedište mu je bilo u Nevesinju.

Još tokom školske godine (1934—35), gde je trebalo da se izgradi put od Kifinoga Sela do Postolja. Po izjavama, vodjeni su pregovori sa Sokolskom župom Mostar, koja je pozivala studentske radne čete na Nevesinjsko Polje očekivalo se da će misionarski rad studenta u tom kraju imati još većeg značenja nego u Podravini. Medjutim, iako su pretpostavke bile dobro utemeljene, stvarnost je bila drukčija. U Mostaru, dne 26. VIII. prilikom prolaske za Nevesinje, sklopljen je sporazum između predstavnika studentskih radnih četa s jedne i sokolskih četa s druge strane. Prihvaćena je rezolucija kojom se konstatuje srodnost obih pokreta te se, »dosledno tome, odlučuje da će ubuduće pokreta provoditi uzajamnu saradnju u pogledu svoje delatnosti na selu... oba pokreta vršiće ubuduće zajednički izbor objekata rada...« (tačka 2 navedene rezolucije).

Po dolasku u Nevesinje, utvrđeno je da o gradnji pomenutog puta ne može biti ni govora. Niti su predradnje (trasiranje) bile izvršene niti je bilo sredstava za prehranu sudenata. Rešeno je da se kao početak sistematskog rada na Nevesinjskom Polju, izgrade dve česme jer kraj pati od nestašice vode. Jedna česma danas stoji na Ljeljinaku kod Bojišta, druga na Kovačici kod Batkovića. Trebalo je pronaći žicu vode, sprovedi je dugim betoniranim kanalom ili cevju (četdeset odnosno dvadeset metara dužine) do zbirališta, tu izgraditi betonsku cisternu i, podno nje, samu česmu. Po prirodni posla, radilo se u dve skupine. Ona koja je radila na Kovačici, imala je besplatan stan i hranu kod seljaka u selu Batkovića. Inače, saradnje seljačkih scoskih četa nije bilo. Posle ovog iskustva, mišljenja smo da mostarski sporazum od 26. VIII. neće uroditi plodonosnim posledicama. Prva student. radna četa, na Stražilovu, 1934, imala je rdjavog iskustva sa »gradjanskim odborom«, druga, 1935, sa saradnjom seljačkih scoskih četa. Za ključak je prost: studentske radne čete treba da ostanu autonoman pokret. Tim pre, uostalom, što ne vidimo razlog da se bilo koji pokret koristi našom radnom snagom. Mi smo u ove dve godine dokazali da ne znamo šta je lična korist. Ali, kolikogod je naša dužnost pomoći našem selu, toliko je isto potreba da pomognemo studentu upućujući ga na samotalan, konstruktivan rad. Taj odgojni moment je toliko važan da ga ne možemo dovoljno naglasiti: student-radnik ne sme da dobije utisak kako on daje samo svoju fizičku snagu za neki, po važnosti sporedan, posao nego on mora da se smatra za nezamenljivu kariku u lancu graditelja nove narodne budućnosti. Zbog toga, on sam, po svojoj slobodnoj volji, mora da rešava o svojoj sudbini, da bira objekte rada, ne sme da bude najamni radnik. Ovom prilikom, ponovno da se vratimo na već pomenuto pitanje ustrojstva radnih četa. (Nadaljevanje).

Mladina, zanimaj se za narodno obrambno delo CMD in sodeluj pri njem!